

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Пащенко Ю.В., канд. екон. наук, доц.
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Людський капітал є основним чинником підвищення продуктивності праці, і вплив цього чинника постійно зростає. І зараз пріоритетного стратегічного значення для України набувають інвестиції в людину, її творчий, науковий, інтелектуальний та інноваційний потенціал: адресні та програмно-цільові функціональні інвестиції, які вигідні й для людини, й для суспільства, адже вони забезпечують зростання продуктивності праці, ефективності виробництва та поступовий ефект економічного зростання країни [1]. Людський капітал – це не просто кількість людей, а їх якість. Це інтелектуальний, соціальний та культурний потенціал, який дозволяє людям створювати нові ідеї, інновації та забезпечувати економічний прогрес.

Оцінка рівня розвитку людського капіталу – це необхідний інструмент для будь-якої країни. Вона дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно ми використовуємо наш людський потенціал і які заходи потрібно вживати для його подальшого розвитку. В основу оцінки розвитку людського капіталу покладену систему індикаторів, які дозволяють виміряти його рівень, розмір та якість. Основними групами індикаторів є:

- індикатори освіти – включають рівень грамотності населення, частку населення з вищою освітою, частка витрат на освіту у ВВП, середня тривалість навчання, якість освіти та ін.;

- індикатори здоров'я – включають середню тривалість життя; рівень дитячої смертності, поширеність хронічних захворювань, доступність медичної допомоги, рівень фізичної активності населення;

- індикатори праці та зайнятості – рівень безробіття, частка економічно активного населення, продуктивність праці, кваліфікація робочої сили, можливість професійного зростання тощо;

- індикатори соціального розвитку – відносять рівень життя населення; доступність житла; рівень соціальної захищеності, щастя;

- індикатори інноваційної активності – витрати на наукові дослідження та розробки; кількість патентів, публікації у наукових журналах тощо.

Серед різноманітних підходів до визначення людського капіталу найбільшого розповсюдження набули рейтингові показники, а саме Індекс людського капіталу (HCI), Індекс соціального розвитку (SPI),

Індекс людського розвитку (HDI) та Рейтинг добробуту (LPI), які здатні з певною вірогідністю демонструвати рівень розвитку людського капіталу більшості країн світу.

Індекс людського капіталу (HCI) – це проект Світового банку, частина Human Capital Project. Він є кількісною оцінкою знань і навичок, які люди накопичують протягом життя, і які дозволяють їм бути здоровими, продуктивними членами суспільства. Він відображає рівень розвитку людського потенціалу в країні.

Індекс соціального розвитку (Social Progress Index, SPI) – це комплексна оцінка рівня соціального розвитку країни, яка не залежить від економічних показників, таких як ВВП. Індекс розраховується на основі багатьох факторів, які відображають різні аспекти життя людей, включаючи базові потреби, добробут та можливості. Індекс допомагає оцінити, наскільки ефективно економічне зростання перетворюється на покращення добробуту населення. П'ятдесят чотири показники в галузях основних людських потреб, основ добробуту та можливості прогресу показують відносну ефективність націй.

Індекс людського розвитку (HDI) – це міжнародний інструмент, який використовується для оцінки досягнень країни у трьох основних вимірах: здоров'я, освіти та рівня життя, доходів населення. Він є одним з найпоширеніших індикаторів для порівняння рівня розвитку різних країн світу. Вивченням індексу займаються в рамках програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. Дані для розрахунку збирають з огляду на три показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, рівень грамотності та тривалість життя.

Рейтинг добробуту (Legatum Prosperity Index, LPI) формується британським аналітичним центром “The Legatum Institute” на основі аналізу показників 149 країн. Це комплексна оцінка рівня життя в країні, яка враховує не лише економічні показники, а й соціальні, політичні, культурні та інші фактори. Він дозволяє порівняти різні країни за рівнем розвитку, визначити сильні та слабкі сторони, а також відстежувати динаміку змін у часі. Добробут країн оцінюється шляхом оброблення результатів опитувань громадян за такими категоріями, як стан економіки, бізнес-середовище, ефективність влади, освіта, охорона здоров'я, безпека та захист, власна свобода, соціальний капітал, навколишнє середовище.

Список використаних джерел

1. Гинда С.М., Гинда О.М. Людський капітал: сутність, особливості аналізування та оцінювання. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/12.pdf (дата звернення: 22.10.2024).